

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

TAX ADMINISTRATION IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF MARTIAL STATE

Шульга Т.М., к.ю.н.,

доцент кафедри податкового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Сторчак А.О., студент IV курсу факультету приватного права та підприємництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Україна, подібно до багатьох інших країн світу, завжди ставила питання оподаткування в центр своєї фінансової системи. Оподаткування є ключовим інструментом для забезпечення фінансових ресурсів, необхідних для функціонування та розвитку держави. Але в умовах воєнного стану ця тема стає особливо актуальною та складною.

Адміністрування податків в умовах війни є надзвичайно важливим завданням для забезпечення фінансових ресурсів держави на потреби оборони, збереження національної безпеки та задоволення основних потреб населення. Воєнний стан встановлює певні обмеження та особливості для системи оподаткування, і це вимагає ретельного аналізу та розробки стратегій для забезпечення фінансової стійкості держави в умовах надзвичайних обставин.

У цій статті ми розглянемо деталі адміністрування податків в Україні в умовах воєнного стану, дослідимо історичний контекст, сучасний стан справ і вплив військового конфлікту на фінансову політику. Ми також розглянемо основні податки, які стосуються воєнного стану, і методи їхнього збору та адміністрування. Аналіз, проведений у цій статті, буде спрямований на висвітлення стратегій та інструментів, які використовуються владою для забезпечення фінансової стійкості в умовах воєнного конфлікту та відповіді на потреби суспільства та оборони країни.

Головною метою цієї статті є проведення комплексного аналізу та оцінка особливостей та проблем адміністрування податків в Україні під час дії правового режиму воєнного стану. Стаття також розглядає вплив військового конфлікту на фінансову політику, зростання податкового навантаження та зміни в податковому законодавстві в умовах надзвичайних обставин.

Для забезпечення фінансової стійкості та забезпечення необхідних ресурсів для держави, адміністрування податків в умовах війни вимагає від уряду ефективного планування, стратегічного мислення та здатності адаптувати податкову систему до змінних обставин. Особлива увага повинна бути приділена забезпеченню прозорості та контролю за використанням зібраних коштів, щоб запобігти корупції та зловживанням.

Ключові слова: адміністрування податків, оподаткування, фінанси, фінансова стійкість, воєнний стан, фінансові стратегії.

Ukraine, like many other countries, has always placed taxation at the center of its financial system. Taxation is a key tool for securing the financial resources necessary for the functioning and development of the state. But in the context of martial law, this topic becomes especially relevant and complex.

Administration of taxes during martial law is an extremely important task to ensure financial resources of the state for defense, national security and basic needs of the population. The martial law imposes certain restrictions and peculiarities on the taxation system, and this requires careful analysis and development of strategies to ensure the financial stability of the state in emergency circumstances.

In this article, we will examine the details of tax administration in Ukraine under martial law, exploring the historical context, current state of affairs and the impact of the military conflict on fiscal policy. We will also examine the main taxes relevant to martial law and the methods of their collection and administration. The analysis in this article will be aimed at highlighting the strategies and instruments used by the authorities to ensure financial sustainability in the context of martial law and respond to the needs of society and defense.

The main purpose of this article is to conduct a comprehensive analysis and assess the peculiarities and problems of tax administration in Ukraine during the martial law regime. The article also examines the impact of the military conflict on fiscal policy, the growth of the tax burden and changes in tax legislation under extraordinary circumstances.

In order to ensure financial sustainability and provide the necessary resources for the state, tax administration in wartime requires effective planning, strategic thinking, and the ability to adapt the tax system to changing circumstances. Particular attention should be paid to ensuring transparency and control over the use of collected funds to prevent corruption and abuse.

Key words: tax administration, taxation, finance, financial sustainability, martial law, financial strategies.

Аналіз історичного розвитку оподаткування в Україні в часи війн та конфліктів надає важливі уроки та підказки щодо викликів та змін в адмініструванні податків в умовах воєнного стану. Розглянемо цей історичний контекст [1]:

Перший світовий конфлікт та Громадянська війна (1917–1921): Перша світова війна та Громадянська війна створили надзвичайні фінансові виклики для України [2]. У цей період вводилися різні форми оподаткування, включаючи військові податки та конфіскацію продукції. Адміністрування податків було нестабільним через територіальну розпадку країни та економічну нестабільність.

Друга світова війна (1939–1945): Під час Другої світової війни Україна була під контролем різних іноземних сил, що вплинуло на систему оподаткування. Окупаційні режими вводили свої податки та збори, що змінювалися від року до року [3].

Конфлікт на Сході України (сучасність): Впродовж конфлікту на сході України з 2014 року, було введено ряд спеціальних податків та зборів для фінансування армії та потреб у військовій інфраструктурі [4]. Цей період показав важливість гнучкості системи оподаткування під час воєнного стану.

Аналіз історичного розвитку оподаткування в Україні в часи війн та конфліктів вказує на наступні важливі аспекти:

1. Адаптованість системи оподаткування: Умови війни та конфлікту вимагають швидкої адаптації податкової системи до змінюючихся обставин. Зміни в податковій політиці повинні бути гнучкими та спрямованими на забезпечення потреб оборони.

2. Необхідність міжнародної кооперації: В умовах міжнародних конфліктів важливо співпрацювати з міжнародними партнерами для забезпечення фінансування та обміну інформацією щодо оподаткування.

3. Забезпечення справедливості і соціальної підтримки: Під час війни, важливо забезпечити, щоб оподаткування було справедливим та не завдає занадто великого фінансового тягаря населенню. Компенсаційні заходи та підтримка для уразливих груп можуть бути необхідними.

4. Ефективне адміністрування та контроль: Умови війни можуть створити сприятливе середовище для корупції. Ефективне адміністрування податків та контроль за витратами фінансів стають ключовими завданнями.

5. Збереження фінансової стабільності: Навіть в умовах конфлікту, важливо зберігати фінансову стабільність, оскільки це впливає на економічну розвиненість країни після завершення конфлікту.

Загалом, історичний аналіз оподаткування в Україні в часи війн та конфліктів вказує на важливість гнучкості, справедливості та ефективності в адмініструванні податків у воєнний період [4].

Аналіз сучасного стану фіскальної політики України в умовах воєнного стану включає огляд поточних заходів та стратегій, спрямованих на забезпечення фінансових ресурсів для оборони та національної безпеки [5].

Сучасний стан фіскальної політики України:

1. Збільшення бюджету на оборону: Уряд України востаннє збільшував витатки на оборону після початку конфлікту на сході країни у 2014 році. Це включає збільшення витрат на армію, закупівлю озброєнь і техніки, а також військову інфраструктуру.

2. Введення спеціальних податків: Український уряд ввів спеціальні податки, зокрема «воєнний збір», для фінансування оборони та підтримки військових операцій на сході. Ці податки визначені для громадян та підприємств.

3. Підтримка військових ветеранів і постраждалих: Фіскальна політика також враховує потреби військових ветеранів та постраждалих учасників конфлікту. Для цього виділяються кошти на програми реабілітації та соціальну підтримку.

Специфічні заходи в умовах введення воєнного стану:

1. Мобілізація фінансових ресурсів: Під час воєнного стану Україна має можливість мобілізувати додаткові фінансові ресурси через підвищення податкових ставок або розширення об'єктів оподаткування.

2. Моніторинг і контроль за витратами: Важливо здійснювати ефективний моніторинг та контроль за витратами в обороні, щоб уникнути корупції та забезпечити оптимальне використання фінансових ресурсів.

3. Співпраця з міжнародними партнерами: Україна може співпрацювати з міжнародними організаціями та країнами-партнерами для отримання фінансової підтримки та технічної допомоги в умовах воєнного конфлікту.

4. Захист уразливих груп населення: Важливо приділяти увагу захисту уразливих груп населення в умовах воєнного стану, забезпечуючи їхні основні соціальні потреби.

5. Аналіз сучасного стану фіскальної політики України та заходів під час воєнного стану показує необхідність балансу між фінансуванням оборони та соціальною підтримкою населення. Головною метою є забезпечення національної безпеки та захисту суверенітету країни, при цьому зберігаючи стабільність і справедливість в суспільстві.

Воєнний стан може вимагати введення додаткових податків або змін у вже існуючих податках для забезпечення фінансових ресурсів для оборони та національної безпеки [6]. Ось деякі з основних видів податків, які можуть стосуватися воєнного стану:

1. Податок на доходи фізичних осіб: В умовах воєнного стану можуть бути введені додаткові ставки податку

на доходи фізичних осіб для збільшення надходжень до бюджету. Це може стосуватися всіх або певних категорій громадян [7].

2. Податок на прибуток підприємств: Для забезпечення фінансування оборони можуть бути введені спеціальні ставки податку на прибуток підприємств. Це може включати в себе підвищення ставок або введення тимчасових додаткових податків на підприємства.

3. Акцизний податок: Для збільшення надходжень до бюджету може бути змінено ставки акцизного податку на різні види товарів, такі як алкоголь, тютюн, пальне тощо. Це може призвести до збільшення витрат для споживачів цих товарів [8].

4. Податок на нерухомість: Влада може розглянути введення або підвищення податку на нерухомість для збільшення надходжень до бюджету в умовах воєнного стану. Це може включати в себе оподаткування житлових будинків, комерційної власності та інших видів нерухомості.

5. Інші спеціальні податки: В разі необхідності можуть бути введені інші спеціальні податки або збори, такі як воєнний збір, національний внесок, пільговий податок тощо [9].

6. Збільшення податкового боргу: Для забезпечення фінансових ресурсів під час воєнного стану може бути дозволено тимчасове збільшення податкового боргу для підприємств та громадян.

Важливо пам'ятати, що введення податків у часи воєнного стану має бути обґрунтованим, ефективним і справедливим, і супроводжуватися відповідними заходами з моніторингу та контролю за витратами фінансів, щоб уникнути корупції та недопущення недоцільних витрат [10]. Отже, дослідження дозволяє зрозуміти, яким чином оподаткування функціонує в найскладніших умовах для країни. Основні висновки даної роботи можуть бути наступними:

1. Зміни в системі оподаткування під час воєнного стану: Під час воєнного стану, Україна має право внести зміни в систему оподаткування з метою забезпечення додаткових ресурсів на потреби оборони. Ці зміни можуть включати в себе підвищення податкових ставок, введення нових податків або зміну механізму їх стягнення.

2. Роль оподаткування в економіці під час війни: Правильно налаштована система оподаткування може стати важливим джерелом фінансування для армії та інших потреб країни під час воєнного конфлікту. Однак важливо забезпечити справедливий розподіл фінансових навантажень між різними секторами суспільства.

3. Необхідність ефективного контролю та адміністрування податків: Умови воєнного стану можуть створити сприятливе середовище для податкових зловживань і корупції. Тому важливо забезпечити ефективний контроль та адміністрування податків, щоб збільшити надходження до бюджету та уникнути втрат.

4. Співпраця з міжнародними партнерами: Умови воєнного стану можуть вимагати співпраці з міжнародними організаціями та партнерами. Важливо враховувати міжнародні стандарти і практику при внесенні змін у податкову систему та забезпеченні фінансової стабільності.

5. Соціальний аспект оподаткування в умовах воєнного стану: Важливо враховувати соціальні наслідки оподаткування в умовах війни. Підвищення податкового навантаження може вплинути на життя громадян та підвищити їхню фінансову нерівність. Тому потрібно розглядати можливість компенсаційних заходів для захисту уразливих груп населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлюк О. О. Особливості адміністрування податків в умовах воєнного стану: досвід України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2020, № 2, т. 31, С. 94–101.
2. Гончаренко О. І. Податкова політика в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. *Економіка і суспільство*, 2019, № 21, С. 54–58.

3. Шевченко В. С. Фіскальні аспекти управління економікою в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Луцького національного технічного університету*, 2020, № 102, С. 189–196.
4. Білянina Ю. М. Особливості адміністрування податків в умовах війни. *Фінанси України*, 2019, № 1, С. 58–67.
5. Горобець І. П. Вплив воєнного стану на фінансовий стан держави. *Фінанси України*, 2020, № 8, С. 55–64.
6. Соловійов О. С. Фінансові аспекти адміністрування податків в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Полісся*, 2019, № 2, С. 102–109.
7. Ковальчук І. В. Податкова система України в умовах військових конфліктів: проблеми та перспективи. *Фінанси, облік, аудит*, 2020, № 1, С. 98–105.
8. Чернієнко І. О. Податкова система в умовах війни: аналіз, оцінка, рекомендації. *Фінанси, облік, аудит*, 2019, № 4, С. 86–93.
9. Мельничук Т. В. Адміністрування податків у воєнний період: зарубіжний досвід та можливості впровадження в Україні. *Фінансовий простір*, 2020, № 2, С. 44–51.
10. Іванова О. М. Фінансові аспекти оборонної та податкової політики в умовах воєнного конфлікту. *Фінансовий контроль*, 2019, № 3, С. 51–58.